

найближчі за світобаченням до білорусів та росіян (відхилення в 5-10 пунктів), а далі з відхиленням у 20 пунктів до румунів, сербів, хорватів та північних македонців, тож найкраще українці себе будуть почувати саме в країнах (Румунії, Сербії, Хорватії та Північній Македонії), на що і варто звернути увагу при обранні пункту призначення.

Список використаних джерел

1. Worldometer. URL: <https://www.worldometers.info/world-population/> (date of access: 04.04.2025).
2. Кількість вакансій і резюме в Україні. *Work.ua*. URL: <https://www.work.ua/stat/count/?quantity=1> (дата звернення: 04.04.2025).
3. Samoiliuk M. Ukraine War Economy Tracker. *Centre for Economic Strategy*. URL: <https://ces.org.ua/en/tracker-economy-during-the-war/> (date of access: 03.04.2025).
4. Prevalence of moderate or severe food insecurity in the population (%) - Ukraine. *World Bank Open Data*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SN.ITK.MSFI.ZS?locations=UA> (date of access: 01.04.2025).
5. Ukraine - Food Security and Nutrition Indicators. *Humanitarian Data Exchange | HDX*. URL: <https://data.humdata.org/dataset/faostat-food-security-indicators-for-ukraine> (date of access: 01.04.2025).
6. Ukraine Food Security Assessment Report, November 2015 - Ukraine. *ReliefWeb*. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-food-security-assessment-report-november-2015> (date of access: 01.04.2025).
7. Ukraine Population 1950-2025. *Macrotrends | The Long Term Perspective on Markets*. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/UKR/ukraine/population> (date of access: 01.04.2025).
8. Рівень безробіття в Україні (2000-2021). *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/> (дата звернення: 01.04.2025).
9. Statista Research Department. Ukrainian refugees by country 2025. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/1312584/ukrainian-refugees-by-country/> (date of access: 02.04.2025).
10. Ukraine Refugee Situation. *Operational Data Portal*. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (date of access: 03.04.2025).
11. Unemployment Rate - Countries - List | World. *TRADING ECONOMICS*. URL: <https://tradingeconomics.com/country-list/unemployment-rate?continent=world> (date of access: 01.04.2025).
12. Minimum Wage by Country 2025. *World Population Review*. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/minimum-wage-by-country> (date of access: 01.04.2025).

Міщенко А.О.,

*студентка ОПП «Маркетинг», 3 курс,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»*

ВПЛИВ ПРОТЕКЦІОНІСТСЬКОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ КРАЇН

Протягом останніх десятиліть світова економіка характеризувалася поступовою лібералізацією торгівлі: середньозважені тарифи знизилися з 8,5% у 1994 р. до близько 2,5% у 2017 р. [1]. Ця відкрита торговельна система сприяла зростанню та добробуту: з 1990 р. глобальна торгівля підвищила доходи у світі на 24%, а для найбільш бідних 40% населення — на 50%, що дозволило більш ніж 1 млрд людей вибратися з бідності [2]. Однак останні роки ознаменувалися зростанням протекціоністських настроїв, що викликає занепокоєння щодо можливих наслідків

для економічного зростання. У контексті зниження глобальної економічної стабільності та загострення геополітичної конкуренції, оцінка ефективності протекціоністських заходів набуває особливої актуальності.

Попри короткострокову ефективність деяких протекціоністських заходів, довгостроковий їхній вплив на економіку залишається спірним. Основна проблема полягає у визначенні меж доцільності застосування протекціоністських інструментів в умовах глобалізації. Відсутність консенсусу щодо їх ефективності створює потребу у глибокому аналізі як теоретичних моделей, так і практичних кейсів.

Метою цієї роботи є аналіз впливу протекціоністських торговельних заходів на економічне зростання країн. Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- Розкрити сутність та інструменти протекціоністської політики;
- Проаналізувати коротко- та довгострокові наслідки протекціонізму;
- Оцінити емпіричні приклади з досвіду окремих країн;
- Зробити висновки щодо доцільності застосування протекціоністської політики в сучасному світі.

Протекціоністська торговельна політика передбачає використання державою інструментів для обмеження імпорту та захисту внутрішнього ринку від зовнішньої конкуренції. Основними її засобами є мита, квоти, субсидії, стандарти та інші нетарифні бар'єри.

Мито — це державний податок, що стягується з товарів під час їхнього перетину митного кордону.

Квота — це кількісне обмеження, яке держава встановлює на імпорт або експорт певних товарів протягом визначеного періоду.

Субсидія — це фінансова допомога, яку держава надає вітчизняним підприємствам чи галузям для зменшення їхніх витрат, підвищення конкурентоспроможності або підтримки певного виду діяльності.

Аргументи на користь протекціонізму зазвичай спираються на бажання захистити вразливі галузі чи «немовлячі» індустрії (*infant industries*) до моменту, коли вони зміцніють і стануть конкурентоспроможними; зберегти робочі місця в національній економіці; виправити торговельний дефіцит; чи забезпечити стратегічну автономію в критичних секторах (наприклад, сільське господарство, оборона). В короткостроковому періоді протекціонізм дійсно може дати деякі позитивні ефекти для окремих галузей - зменшення імпорту створює захищений ринок для вітчизняних виробників, що може дозволити їм збільшити випуск і зайнятість. [5].

Проте історичний досвід свідчить про значні ризики. Тарифний акт Смута-Гоулі (1930) став прикладом негативного ефекту протекціонізму: у відповідь понад 25 країн підняли тарифи на американські товари, що спричинило падіння світової торгівлі на 66% в 1929-1934 рр. та поглиблення Великої депресії [3, 4]. Це свідчить, що навіть добре обгрунтовані обмеження можуть мати катастрофічні наслідки при неправильному застосуванні.

У короткостроковій перспективі протекціонізм іноді дійсно сприяє поживленню окремих секторів економіки. Але за класичною теорією порівняльних переваг, вільна торгівля сприяє більш ефективному розподілу ресурсів, що в довгостроковій перспективі підвищує продуктивність та рівень життя. Збереження неконкурентоспроможних галузей через мита чи квоти призводить до меншої ефективності та зростання цін для споживачів.

Також протекціонізм обмежує доступ до передових технологій, стримує інновації та підриває інтеграцію у глобальні ланцюги доданої вартості. За даними Feurer (2009), скорочення обсягів торгівлі на 20% зменшує ВВП на 5% у довгостроковій перспективі. У сучасній економіці, де значну роль відіграють глобальні ланцюги доданої вартості, торговельні обмеження можуть мати мультиплікативний ефект: удар по одній ланці відгукується зниженням випуску в інших країнах, що постачають компоненти чи є ринками збуту[1].

Емпіричні дані підтверджують ці висновки. Наприклад, згідно з аналізом впливу торговельної війни між США та Китаєм, прямі ефекти та ефекти через падіння довіри бізнесу знижували світовий ВВП на 0,5-1,1% залежно від методу розрахунку (див. Таблицю 1).

Скорочення світового ВВП через прямі канали

	Direct effects	Business confidence effects	Total	Direct effects	Business confidence effects	Total
US	-0.1	-0.6	-0.7	-0.7	-1.1	-1.7
China	-0.1	-0.7	-0.8	-0.7	-1.2	-1.9
Euro area	0.0	-0.3	-0.3	-0.2	-0.5	-0.7
Emerging markets, excluding China	-0.1	-0.2	-0.3	-0.4	-0.4	-0.8
World (PPP-weighted)	-0.1	-0.4	-0.5	-0.4	-0.7	-1.1
World (UK-weighted)	-0.1	-0.3	-0.4	-0.3	-0.6	-0.9

Джерело: створено автором на основі [6]

За оцінками ОЕСР, невизначеність, пов'язана з торговельними суперечками США з партнерами, вже в 2019 р. призвела до того, що глобальні інвестиції зростали лише на ~1,7%, тоді як у 2017-2018 рр. цей показник становив 3,5%[2]. Таким чином, протекціонізм чинить опосередкований тиск на економіку через канали очікувань та фінансових ринків (падіння курсів акцій компаній, прибутковості облігацій тощо, якщо інвестори прогнозують зниження прибутків через тарифи).

Сполучені Штати Америки традиційно були одним із провідних адвокатів вільної торгівлі після Другої світової війни. Однак у 2017-2018 рр. відбувся різкий поворот до протекціонізму. В короткостроковому плані американська промисловість, що конкурувала з імпортом (наприклад, сталеливарна), дійсно отримала полегшення від конкуренції. Проте, як і попереджала більшість економістів, загальний ефект для економіки США виявився негативним[8]. По-перше, імпорتنі мита фактично стали податком на споживачів та підприємства: майже повну величину тарифів на китайські товари оплачували американські імпортери, оскільки експортні ціни з Китаю майже не змінилися, а кінцеві ціни в США зросли приблизно на величину тарифу[9]. За оцінками досліджень, американські споживачі стикнулися з підвищенням цін на низку товарів (наприклад, пральні машини подорожчали після введення тарифів), а імпортерам довелося або зменшувати маржу, або перекладати ці витрати на покупців[7]. Таким чином, купівельна спроможність домогосподарств знизилася. По-друге, американські виробники, які використовували імпорتنі матеріали, зазнали втрат конкурентоспроможності через подорожчання сировини. В цілому, за оцінками Tax Foundation, введені в 2018-2019 рр. тарифи та відповідні контрзаходи інших країн призвели до того, що довгостроковий реальний ВВП США стане на 0,2% меншим, ніж міг би бути без цих тарифів[8]. В абсолютному вимірі це означає втрату десятків мільярдів доларів і недоотримання близько 142 тис. робочих місць (еквівалент повної зайнятості) у довгостроковій перспективі. Дослідження, проведені урядовими та академічними інститутами, одноставно показали, що тарифи Трампа підвищили витрати, пригальмували випуск і скоротили зайнятість - тобто мали чисто негативний ефект для економіки США[8].

Отже, сучасні протекціоністські заходи, попри заявлену мету стимулювати внутрішнє виробництво, призвели до уповільнення економічного зростання, втрати робочих місць у суміжних галузях, а також спричинили напруження на світовій арені.

Аналіз теоретичних засад і практичних прикладів впливу протекціоністської торговельної політики на економічне зростання показує доволі чітку картину: протекціонізм, як правило, гальмує економічне зростання у довгостроковій перспективі, тоді як відкритість торгівлі створює сприятливі умови для прискореного розвитку. Хоча захисні заходи можуть мати локальні плюси - тимчасово підтримати окремі галузі або поліпшити торговельний баланс - їхні побічні ефекти (вищі ціни для споживачів, неефективний розподіл ресурсів, відповідні санкції партнерів, зниження інвестицій через невизначеність) зрештою негативно відбиваються на всій економіці.

Науковий і емпіричний консенсус полягає в тому, що стійке економічне зростання країн у XXI столітті краще забезпечується через інтеграцію у світову торгівлю, ніж через побудову

торговельних бар'єрів. Міжнародна співпраця та відкриті ринки, доповнені ефективною внутрішньою економічною політикою, залишаються ключовими факторами підвищення добробуту. Протекціоністська політика, навпаки, має розглядатися як тимчасовий і винятковий інструмент, застосування якого повинно бути обмеженим і чітко обґрунтованим, щоб не завдати шкоди довгостроковим перспективам зростання. Як свідчать приклади (США, Китаю, ЄС), зворотній відхід від глобалізації може мати дорогий та контрпродуктивний характер, тому підтримка збалансованої, справедливої та вільної торговельної системи є пріоритетом для стабільного розвитку світової економіки.

Список використаних джерел

1. Kelly R. What Is the Smoot-Hawley Tariff Act? History, Effect, and Reaction [Електронний ресурс] // Investopedia. – Updated 2022. – Режим доступу: <https://www.investopedia.com/terms/s/smoot-hawley-tariff-act.asp>
2. Taglioni D. Protectionism Is Failing to Achieve Its Goals and Threatens the Future of Critical Industries [Електронний ресурс] // World Bank Feature Story. – 29.08.2023. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/08/29/protectionism-is-failing-to-achieve-its-goals-and-threatens-the-future-of-critical-industries>
3. ECB. The consequences of protectionism [Електронний ресурс] // European Central Bank. – 06.04.2018. – Режим доступу: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180406.en.html>
4. Import substitution industrialization [Електронний ресурс] // Wikipedia. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Import_substitution_industrialization
5. Galle S., Rodríguez-Clare A., Yi M. Protectionism and Economic Growth: Causal Evidence from the First Era of Globalization [Електронний ресурс] // CESifo Working Paper. – 2020. – № 8546. – Режим доступу: <https://www.cesifo.org/en/publications/2020/working-paper/protectionism-and-economic-growth-causal-evidence-first-era>
6. Knoerich J., et al. The US-China Trade War and Its Implications for Europe // Intereconomics. – 2019. – Vol. 54(3). – P. 162–168.
7. Cerutti E., Gopinath G., Mohommad A. The Impact of US-China Trade Tensions [Електронний ресурс] // IMF Blog. – 23.05.2019. – Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2019/05/23/blog-the-impact-of-us-china-trade-tensions>
8. York E. Trump Tariffs: Tracking the Economic Impact of the Trump Trade War [Електронний ресурс] // WITA/Tax Foundation. – 03.03.2025. – Режим доступу: <https://www.wita.org/atp-research/tracking-impact-trump-tariffs/>
9. ECB. The consequences of protectionism [Електронний ресурс] // European Central Bank. – 06.04.2018. – Режим доступу: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180406.en.html>

Мовчан М.В.,

*студентка ОПП «Економіка», 3 курс,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»*

ІННОВАЦІЙНІ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ СРІБНОЇ ЕКОНОМІКИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Демографічні зміни викликають дедалі більше занепокоєння в усьому світі. Згідно з оцінками, наведеними у звіті Організації Об'єднаних Націй, до 2050 року 1 з 6 людей буде старше 65 років. У порівнянні з 2017 роком очікується, що в 2050 році населення старіючих громадян подвоїться [1]. Це вимагає значних змін, які можуть вплинути на економічну, соціальну та технологічну структуру розвинутих країн. Співвідношення активних осіб та пенсіонерів, яке становило 4:1 у 2015 році, за оцінками, стане 2:1 до 2060 року. Щоб подолати наслідки цієї